

การตอบสนองของผู้รับสารที่มีต่อรายการสารคดี "สำรวจโลก"

นาย ธรรมพงษ์ ผู้ภักดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-9872-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I20825894

AUDIENCE'S RESPONSE TO TELEVISION DOCUMENTARY PROGRAM:
"THE NEW EXPLORER"

Mr. Nattapong Phuphakdee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-9872-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การตอบสนองของผู้รับสารที่มีต่อรายการสารคดี "สำรวจโลก"
โดย นายณรรฐพงษ์ ผู้ภักดี
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว)

ณรรฐพงษ์ ผู้กักดี : การตอบสนองของผู้รับสารที่มีต่อรายการสารคดี "สำรวจโลก". (Audience's Response to Television Documentary Program: "The New Explorer") อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ชวัลญเรื่อน กิติวัฒน์, 175 หน้า. ISBN 974-17-9872-5.

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดัดแปลงในการผลิตซ้ำของรายการ "สำรวจโลก" เพื่อผู้ชมคนไทย และเพื่อศึกษาการตอบสนองของผู้รับสารที่มีต่อรายการ "สำรวจโลก" โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตซ้ำ ทฤษฎีการสื่อสารองค์กร แนวคิดเกี่ยวกับปฏิภริยาจากผู้รับสาร แนวคิดเกี่ยวกับการวัดการตอบสนองต่อสื่อ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการทำวิจัย ทั้งนี้ การทำวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า บริษัท เน็กซ์สเตป จำกัด ได้ทำการดัดแปลงรูปแบบในการนำเสนอรายการ "สำรวจโลก" เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ชมซึ่งเป็นคนไทย โดยการแปลบทสารคดีต้นฉบับภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทยที่เข้าใจได้ง่าย ทั้งมีการลงเสียงพากย์ด้วยลีลา น้ำเสียงที่ให้อารมณ์สทงอารมณ์สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และมีการเพิ่มพิธีกรคนไทยเข้าไปเสริมเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดความต่อเนื่องในรายการ บางครั้งจะมีการตัดทอนคำพูดและภาพบางส่วนเพื่อให้ลงตัวกับจำนวนเวลาของรายการ โดยสาระของเนื้อเรื่องยังคงอยู่อย่างครบถ้วน เนื่องจากต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพของรายการจากทางต้นลิขสิทธิ์ สำหรับการตอบสนองของผู้รับสารนั้น พบว่ารายการ "สำรวจโลก" ได้เปิดช่องทางในการตอบกลับสามช่องทางด้วยกัน คือ ทางตู้ไปรษณีย์ ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และทางเว็บไซต์ ซึ่งผู้ชมรายการมาจากทั่วประเทศ และมีคุณลักษณะที่หลากหลาย ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ และระดับการศึกษา นอกจากนี้ ผู้ชมส่วนใหญ่ได้ตอบสนองกลับเข้ามาทางรายการในสองด้านหลัก คือ ในเชิงอารมณ์ความรู้สึก ผู้ชมได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น และประทับใจในเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอของรายการ และในเชิงการรับรู้ ผู้ชมเห็นคุณประโยชน์และคุณค่าของเนื้อหาสารคดี ที่ให้ทั้งความรู้ ความคิด และการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องของชีวิต และธรรมชาติ

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนิติต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4285071928 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: AUDIENCE / RESPONSE / REPRESENTATION / DOCUMENTARY / NEW EXPLORER

NATTAPONG PHUPHAKDEE : AUDIENCE'S RESPONSE TO TELEVISION DOCUMENTARY PROGRAM: "THE NEW EXPLORER". THESIS ADVISOR : ASSI. PROF. KWANRUEN KITIVAT, 175 pp. ISBN 974-17-9872-5.

The objectives of this research are to study the adaptation in reproducing "The New Explorer" program for Thai viewers and to study the response of the audience towards the program. The research employs the concept of reproduction, organizational communication theory, concept of reaction of audience, concept of measuring the responses to media and relevant studies as the frame study. The research is qualitative, using the methodologies of depth interview and content analysis.

The research finds that, in representing "The New Explorer" program, Next Step Company Limited has made some adaptations in order to suite with the Thai viewers by translating the original English script into easy Thai language. Besides, the Thai commentary has been dubbed with such style and tonal quality that enhance the emotional aspect of the story. Thai presenter is also introduced to link various segments of the program. Occasionally, some wordings and images may be cut out to fit the air time, while maintaining the core content. These adaptations must go through the copyright holder's quality control. However, "The New Explorer" program has provided three channels for feedback: post, E-mail and website. The audiences across the country vary in genders, ages, professions and educational backgrounds. Moreover, the responses can be classified into affective response involving enjoyment, excitement and impression in both content and program format, and cognitive response that entails knowledge, attitude and conscience about life and nature.

Department Mass Communication
Field of study Mass Communication
Academic Year 2002

Student's Signature.....
Advisor's Signature.....
Co-Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลสำคัญหลายท่าน รวมทั้งกำลังใจรอบข้างอีกนับไม่ถ้วน ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา ตรวจสอบ และแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้อย่างละเอียดจนเสร็จสมบูรณ์ในที่สุด ขอขอบคุณอาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว ที่คอยให้กำลังใจ และมีเวลาให้เสมอในการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมาก รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำแนะนำต่าง ๆ เช่นกัน หากปราศจากบุคคลเหล่านี้แล้ว ผู้วิจัยคงไม่อาจทำงานวิจัยนี้ได้อย่างดีเลิศได้

ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณต่อพี่ป้อม หรือคุณอมรภัทร์ ชมรัตน์ กรรมการผู้จัดการบริษัท เน็กซ์สเตป จำกัด รวมถึงพี่ต้น พี่เมี้ยว น้องเจต และทีมงานของบริษัทฯ ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในเรื่องของข้อมูลเป็นอย่างดีตลอดมา ข้อมูลทุกอย่างมีคุณค่าต่องานวิจัยชิ้นนี้จริง ๆ

และที่จะลืมไม่ได้เลย ก็คือกำลังใจอย่างล้นหลามจากเพื่อน ๆ MC 9 ภาคในทุก คน ตั้งแต่ ตู พี่ตุ้ม ทิม ตุ่ม เตี้ย หวาน ทราวย ปุย ตาล ปอนด์ พี่หนู มินท์ ปิ่น ก้อย หนุ่ย หนึ่ง เบิ้ล เมย์ นก ตริม ปอย วู๊ดดี และฝั่ง การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นสื่อกลางที่ดีเสมอในการเข้าอกเข้าใจ กันและกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณสำหรับผู้ช่วยจำเป็นอีกหลายท่าน คือ หัง ปิ๊ก ปิว เรย์ พี่ฝั่ง อร และแจ็ก ขอขอบคุณพี่ใหญ่ พี่แป้ง พี่จอย พี่ปิ๊ก และพี่น้องที่รักในคริสตจักรทุกคนที่คอยให้กำลังใจ และช่วยกันลุ้นมาโดยตลอด ขอขอบคุณสำหรับทุกคำอธิษฐานเผื่อที่เป็นแรงผลักดันให้ไม่เลิกราและท้อใจจนกระทั่งถึงซึ่งความสำเร็จในที่สุด

สุดท้ายนี้เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด 2 ท่านที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถยืนหยัด และต่อสู้ มาจนถึงทุกวันนี้ได้ ท่านแรกคือคุณแม่ ที่มีความเชื่อในลูกคนนี้เสมอ และไม่เคยหมดความหวังใจ เลย ท่านเป็นความภาคภูมิใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีเสมอมา และบุคคลสุดท้ายคือพระเจ้าที่ทรงรักและแสนดีตลอดเวลา พระองค์เป็นความหวังใจที่มั่นคงที่สุด ขอขอบคุณที่พระองค์ทรงรู้จัก ทั้งยังเข้าใจ และไม่เคยพลาดที่จะยื่นพระหัตถ์ของพระองค์เข้ามาทันเวลาในชีวิตเสมอ พระองค์ยอดเยี่ยมและน่ารักจริง ๆ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหำนำวิจัย.....	10
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
1.4 ข้อสันนิษฐานของการวิจัย.....	10
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	10
1.6 นิยามศัพท์.....	11
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตซ้ำ (Reproduction).....	13
2.2 ทฤษฎีการสื่อสารองค์กร (Organizational Communication Theory).....	17
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับปฏิกิริยาจากผู้รับสาร (Reaction of Audience).....	19
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดการตอบสนองต่อสื่อ (Measuring the Responses to Media).....	22
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	27
3.1 แหล่งข้อมูลในการศึกษา.....	27
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31

สารบัญ (ต่อ)

๗

บทที่	หน้า
3.4	การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....32
3.5	การนำเสนอข้อมูล.....38
4	การดัดแปลงในการผลิตซ้ำของรายการสารคดี "สำรวจโลก".....39
4.1	การดัดแปลงในรายการ "สำรวจโลก".....39
4.2	กระบวนการในการคัดเลือกหนังสือสารคดีจากแหล่งผลิต.....72
4.3	รูปแบบการนำเสนอซ้ำ (Representation).....79
4.4	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดัดแปลงรายการ "สำรวจโลก".....92
5	การตอบสนองของผู้รับสารรายการสารคดี "สำรวจโลก".....98
5.1	ช่องทางการตอบสนอง และระบบการจัดเก็บข้อมูลการตอบสนอง ของผู้รับสารรายการสารคดี "สำรวจโลก".....98
5.2	การตอบสนองของผู้รับสารต่อรายการ "สำรวจโลก".....109
6	บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....136
6.1	บทสรุป.....136
6.2	การอภิปรายผล.....140
6.3	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....144
6.4	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....144
	รายการอ้างอิง.....145
	ภาคผนวก.....147
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....175

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : ตารางลักษณะการดัดแปลงในเชิงโครงสร้างของรายการ "สำรวจโลก".....	41
ตารางที่ 2 : ตารางลักษณะการดัดแปลงในเชิงเนื้อหาสารคดีของรายการ "สำรวจโลก".....	48

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1	กราฟแสดงอัตราผู้ชมแต่ละสถานีช่วงวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 21.00น. ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน พ.ศ. 2542.....8
2	แบบจำลององค์กรสื่อมวลชนภายใต้แรงกดดันทางสังคม (Dennis McQuail, 2000)..... 18
3	สัญลักษณ์รายการ "สำรวจโลก".....74
4	แผนภาพแสดงช่วงแทรกของพิธีกรรายการ "สำรวจโลก".....86
5	แผนภาพแสดงโครงสร้างการแบ่งเวลาของรายการ "สำรวจโลก".....88
6	แผนผังแสดงกระบวนการดัดแปลงในการผลิตซ้ำของรายการ "สำรวจโลก".....91
7	แผนภาพแสดงช่วงแทรกของ Bump และ Interlude ของรายการ "สำรวจโลก" . 96
8	แผนผังแสดงช่องทางการตอบกลับสู่รายการ "สำรวจโลก".....99
9	แผนภาพจดหมายที่เขียนถึงพิธีกร.....105
10	แผนภาพจดหมายผู้ชมที่เป็นเด็ก..... 110
11	แผนภาพจดหมายผู้ชมที่เป็นพระสงฆ์..... 112
12	แผนภาพจดหมายผู้ชมที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา..... 114
13	แผนภาพจดหมายแบบแผนการชมเป็นลักษณะครอบครัว 1.....115
14	แผนภาพจดหมายแบบแผนการชมเป็นลักษณะครอบครัว 2.....116
15	แผนภาพจดหมายแบบแผนการติดตามชมเป็นประจำและต่อเนื่อง..... 117
16	แผนภาพจดหมายแบบแผนการติดตามชม และติดต่อกับทางรายการอย่าง สม่ำเสมอ.....118
17	แผนภาพจดหมายผู้ชมที่แนะนำทีมงานให้ไปสำรวจ..... 135
18	แผนภาพแสดงความจำเป็นในการดัดแปลงข้ามวัฒนธรรมเพื่อผู้ชมคนไทย.....140